

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VI. Sententia Vazquesii impugnatur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

nam, repugnat comprehendi paternitatem A suo conceptu hypostasis, illa non cognita sub conceptu referentis.

Probat secundum conclusio. Verbum procedit ex cognitione comprehensiva essentiae: Sed hanc nequit comprehendi, nisi in illa cognoscatur filiationem ex vi illius sit cognoscibilis non solum paternitas, sed etiam filiatio: Ergo Verbum non solum ex cognitione paternitatis, sed etiam filiationis per se procedit.

Respondetis: Pro priori originis ad Verbum, essentiam divinam ut cognitam esse quidem medium sufficiens cognoscendi paternitatem, non tamen filiationem: quia cum filiatio pro illo priori non sit, cognoscibilis non est: unde pro illo priori non potest comprehendi essentia, non cognita paternitate, bene tamen non cognita filiatione.

Sed contra primo: Pro illo priori est cognoscibilis essentia ut radix filiationis; cum hoc praedicatum ab solutum & essentiale sit: Sed non potest essentia ut radix filiationis cognosci, non cognoscibilis: quia (ut supra dicebamus) radix ut talis comprehendi nequit, nisi cognoscatur id cuius est radix: Ergo pro illo priori potest in essentia & ex illa, cognosci filiatio & consequenter filiatione non cognita, essentia comprehendi non potest.

Secundo, Prioritas illa non est durationis, imo nec naturae, sed tantum originis: Ergo cum illa sit simultanea filiationis & paternitatis duratione, & consequenter simultanea utriusque cognitione. Consequentia patebit ex dicendis infra, impugnando sententiam Vazquii.

S. V.

Principia Puteani fundamenta conuelluntur.

Obijcies primo cum Puteano: Sola intellectio essentiae, prout in Patre, est fecunda ad Verbi productionem: Ergo Verbum ex solius essentiae & paternitatis cognitione procedit. Consequentia videtur bona: Antecedens autem probatur ex communi doctrina, asserente intellectioem ad generandum fecundam, non esse communem, sed notionalem, & Patri propriam: Ergo sola intellectio essentiae, prout in Patre, est fecunda ad generandum.

Hoc est principium trahere unicum huius Authoris fundamentum. Sed in hoc hallucinatus est, quod inter subjectum & terminum cognitionis, ut qua Verbum procedit, nescivit distinguere. Unde facile reponitur, distinguendo Antecedens sola intellectio essentiae prout in Patre est fecunda, & prout denotante subjectum seu principium generans, concedo Antecedens: denotante obiectum seu terminum cognitionis qua est generandi principium, nego Antecedens, & Consequentiam. Itaque libenter concedimus, quod essentia & trium personarum cognitio est fecunda solum prout est in Patre, non vero prout in Filio & Spiritu Sancto: negamus tamen, quod solius essentiae & paternitatis cognitio fecunda sit, & quod illa tantum per se concurrat ad Verbi productionem: etiam cognitio Filii & Spiritus Sancti, prout est in Patre, & prout paternitate affecta & modificata, est fecunda ut quo, & per se concurrat ad Verbi generationem.

Obijcies secundo: Filiatio in eo primo signo, in quo divina intellectio terminatur ad essentiam, non est cognoscibilis: Ergo Verbum ex cognitione illius non potest procedere. Consequentia patet, Antecedens probatur, Notitia intuitiva

supponit suum obiectum existens: Sed Filius in illo signo, in quo divina intellectio terminatur ad essentiam, non supponitur existens, cum in tali signo non supponatur productus: Ergo in illo priori notitiam intuitivam terminare non potest; cumque abstractivè cognosci nequeat, in tali signo cognoscibilis non est.

Quidam hoc argumento convicti, docent Verbum non procedere ex cognitione sui intuitiva, sed abstractiva. Ita Raphael de Averla hic sect. 3. concl. 5. & quidam alii.

Hactamen doctrina aliis Theologis displicet, & communiter rejicitur. Primo, quia Verbum procedit ex cognitione beatifica Patris; sed beatitudo Patris in cognitione intuitiva Trinitatis consistit, ut de beatitudine nostra communiter docent Theologi; Ergo Verbum ex cognitione intuitiva Trinitatis, & per consequens sui ipsius, procedit.

Secundo, Verbum procedit ex cognitione intuitiva essentiae; Sed essentia divina non potest in se videri, non visis personis, ut in Tractatu de Visione beatifica ostensum est; Ergo idem quod prius.

Tertio, Verbum procedit ex illa cognitione sui, quam Pater illi generando ei communicat; At notitia sui quam Pater Verbo communicat, non est abstractiva, sed intuitiva; alias Verbum seipsum abstractivè tantum cognosceret; Ergo Verbum ex intuitiva sui cognitione procedit.

Quarto, Obiectum abstractivè cognitum debet ab existentia praescindere: At Verbum ab existentia in Dei cognitione praescindere nequit, cum existentia sit illi essentialis: Ergo non potest abstractivè cognosci.

Denique, ad rationem notitiae intuitivae (ut §. sequenti ostendemus) sufficit coexistentia cum suo obiecto, in eadem durationis mensura: At notitia qua Verbum procedit, illi in eodem instanti coexistit: Ergo est intuitiva Verbi. Unde

Ad argumentum respondeo, negando Antecedens. Ad cuius probationem dicendum est, cognitionem intuitivam supponere suum obiectum existens, quando est pure speculativa, & nullo modo practica, tunc vero quando est eminenti modo speculativa & practica. Patet hoc in scientia visionis Dei, quae quia eminenti quodam modo est speculativa & practica, non supponit, sed facit rei sui existentiam & futuritatem; sive, ut loquitur D. Gregorius, non existentia videndo creat, & existentia videndo continet. Id etiam constat in intellectu creato, distinguendo scientia rationis, illa efficit; & quae eadem actione qua verbum producit, illud videt & contempletur. Cum ergo cognitio, ex qua Verbum divinum procedit, sit veluti practica respectu illius, non debet supponere illud ut existens, sed potius debet illi tribuere existentiam, illudque videndo producere, ac producendo videre.

S. VI.

Sententia Vazquii impugnatur.

Dico quarto, Verbum per se in quarto modo ex cognitione Spiritus Sancti procedere.

Probat primo ex D. Thoma hic art. 1. ad 3. ubi ait: Sic ergo uni soli personae convenit dici, eo modo quo dicitur Verbum, eo vero modo quo dicitur res in Verbo intellecta, cuilibet personae convenit dici: Pater enim intelligendo se, & Filium, & Spiritum Sanctum, & omnia alia quae ejus scientia continentur, concipit Verbum, ut sic tota Trinitas Verbo

Gg 3

26.

Disp. 5. Art. 2.

27.

Lib. 3. Moral. cap. 6.

28.

dicatur. Ex quibus verbis hoc argumentum conficitur. Verbum per se procedit ex cognitione illius quod dicitur, id est representatur, Verbo: Sed Verbo dicitur non solum Pater, & Filius, sed etiam Spiritus Sanctus: Ergo ex cognitione Spiritus Sancti per se procedit.

29. **Confirmatur:** Hæc propositio D. Thomæ: Pater intelligendo se, & Filium, & Spiritum sanctum, concipit verbum, facit sensum formalem; aliis non aliter esset vera, quam ista: Pater diligendo se, & Filium, & Spiritum sanctum, concipit Verbum: quod est absurdum: Sed ut sit in sensu formali vera, necessarium exigitur quoddam Verbum per se ex cognitione Spiritus Sancti procedat: Ergo per se procedit ex cognitione illius.

30. **Secundò** probatur conclusio ratione generali, quæ ostenditur Verbum ex omnium personarum divinarum cognitione procedere. Cognitionis essentia divina, ex qua Verbum procedit, non solum est quidditativa, sed etiam intuitiva, & beatificans, ac comprehensiva: Sed has tres conditiones seu perfectiones habere nequit, nisi ad tres personas divinas per se terminetur: Ergo Verbum per se ex trium personarum cognitione procedit. Major patet ex secunda suppositione, Minor verò probatur, quantum ad singulas partes. Et in primis, quod non cognitis personis, divina intellectio, ut est in Patre, non possit esse intuitiva essentia, videtur manifestum: nam cognitio intuitiva in hoc differt ab abstractiva, quod hæc fertur solum ad naturam & quidditatem rei, & abstrahit ab ejus substantia & existentia; illa verò fertur in rem, ut est in se subsistens & existens; unde scientia Dei, prout terminatur ad res merè possibles, non est intuitiva & visionis, sed abstractiva & simplicis intelligentia; eò quod res sub statu illo merè possibilitatis abstrahant ab existentia, ut docetur in Tractatu de Scientia Dei: Sed natura divina subsistit & existit in tribus personis: Ergo repugnat cognitionem intuitivam de illa haberi, nisi tres personæ divinae cognoscantur.

Quod etiam cognitio ex qua Verbum procedit non possit esse beatificans, nisi ad tres personas divinas per se terminetur, patet: quia cognitio divina non intelligitur beatificare Deum, nisi ut terminata ad totam Trinitatem, ut docet ipse Vazquez 1. 2. quest. 3. disp. 13. & nos de visione beatifica, quæ divina beatitudinis participatio est, in Tractatu de Visione Dei ostendimus. Denique, quod non possit esse comprehensiva, ostenditur. Primò, quia ut aliquid comprehendatur debet cognosci, quidquid in illo vel ex illo cognoscibile est: At essentia divina est medium, in quo non solum attributa, sed etiam personæ divinae cognosci possunt: Ergo illis non cognitis non potest comprehendi.

Secundò, Essentia divina comprehendi non potest, nisi ut fecunda, & tribus personis communicabilis cognoscatur: Sed ut sic cognosci nequit, non cognitis ipsis personis divinis: Ergo idem quod prius. Major est nota: nam esse communicabilem tribus personis, est prædicatum absolutum divinæ essentia: Ergo implicat essentiam Dei comprehendi, nisi ut communicabilis tribus personis cognoscatur, Minor etiam patet, nam essentia, ut communicabilis tribus personis, essentialiter cum illis connectitur: Sed implicat cognosci comprehensive id quod essentialiter cum alio connectitur, non cognito termino essentialis connexionis; sicut nec relatio sine termino, nec cognitio sine objecto comprehen-

di possunt: Ergo implicat cognosci essentiam divinam, ut fecundam, & tribus personis communicabilem, nisi ipsæ personæ divinae cognoscantur.

Respondet Alarcon ubi supra, divinam essentiam esse communicabilem tribus personis ordine quodam, prius scilicet Patri, deinde Filio, ac tandem Spiritui Sancto: unde comprehensio terminata ad illam prius debet illam comprehendere, prout communicatam Patri & Filio; & ab illa prout sic debet Verbum procedere, pro prioris terminationis ad tertiam personam.

Sed contra primò: Hæc communicabilitas essentialiter tres personas pro termino exposita: Ergo implicat essentiam ut communicabilem comprehendere, non cognitis tribus personis.

Secundò, aliud est naturam esse communicabilem tribus personis cum ordine, & istum ordinem cognosci: aliud verò talem ordinem esse inter cognitionem communicationis essentia, ita ut prius cognoscatur uni personæ communicata, quam alteri. Primum est verum, secundum falsum, nam simul omnino divina cognitio ad essentiam ut tribus personis communicatam terminatur: Ergo non stat Verbum ex cognitione terminationis ad unam personam & non ad aliam procedere.

Tertio, divina Natura, utpote radix & fundamentum, est prior illis virtualiter, & tamen inferre ex hac prioritate non licet cognitionem prout ad essentiam solum terminatam, per se ad Verbi productionem concurrere; cum (ut fatetur Auctores istius sententia) ex omnium attributorum cognitione Verbum per se procedat: Ergo ex eo quod communicatio essentia ad primam & secundam personam, sit prior communicatione ad tertiam non licet colligere ex cognitione essentia, ut duabus tantum personis communicatae, per se Verbum procedere.

Denique prius convenit divina essentia Patri quam Filio, & tamen Verbum non procedit per se ex sola cognitione essentia, ut conveniens Patri, sed etiam illius ut communicatae, ut §. 4. contra Puteanum ostendimus, & concedunt Auctores contra quos in presenti disputamus: Ergo idem quod prius.

Probatur tertio conclusio ratione speciali, quæ ostenditur Verbum ex cognitione Spiritus Sancti per se procedere. Patet generando Filium, per se illi communicat non solum naturam, sed etiam virtutem spiritivam, & relationem spiritatoris activi; & per consequens, generando Filium, talem virtutem & relationem cognoscit, non enim illam communicat, nisi cognoscendo, seu nisi per cognitionem & intellectionem, quæ Filium generat: Sed virtus spiritiva & relatio spiritatoris non possunt cognosci, nisi Spiritus sanctus cognoscatur: Ergo Verbum ex Spiritu Sancto cognitionis procedit. Major patet, Minor etiam est evidens, quantum ad secundam partem, quod scilicet relatio spiritatoris non possit cognosci, nisi Spiritus Sanctus cognoscatur: relatio enim spiritatoris respicit Spiritum sanctum, tanquam suum terminum & correlativum; relatio autem sunt simul cognitione. Probatur verò quantum ad primam partem, sive quoad vim spiritivam. Vis spiritiva non potest perfectè cognosci, nisi cognoscatur ut distincta à virtute generativa, & creativa: Atqui illæ virtutes non distinguuntur entitative, & ex parte subiecti, sed solum terminative, & ratione diversorum terminorum; quia vis spiritiva est solum

Disp. 5.
Art. 2.

ad Spiritum Sanctum; vis generativa solum ad A
Filliam, & vis creativa solum ad creaturas: Ergo
veritas spiritalis non potest perfecte cognosci,
nisi Spiritus Sanctus cognoscatur.

Confirmatur: Sicut enim non potest intelli-
gi, quod Deus alicui det virtutem ad aliquem ef-
fectum, nisi cognoscat talem effectum ad quem
datur; nec quod infundat Angelo speciem re-
presentativam leonis, nisi cognoscat leonem:
ita etiam repugnare videtur, quod Pater gene-
rando Filium, virtutem spiritalis, sive produ-
ctivam Spiritus Sancti, illi communicet; & ipsam
Spiritus Sanctum, ad quem producendum da-
tur, non cognoscat.

Respondent Vazquez & Alarcon, ubi supra, B
hanc rationem solum probare, Verbum, ut Spi-
ritorem, ex cognitione Spiritus Sancti procedere,
non autem Verbum sub ratione Filii forma-
bitur. Distinguant enim in processione Filii duos
conceptus inadaequatos; unum quo processio il-
la attingit Filium in ratione Filii formaliter; & ad
hanc terminationem inadaequatam dicunt non
requiri per se cognitionem virtutis spiritalis; aut
relationis spiritalis, nec proinde Spiritus San-
cti; alium quo procedit ut spirator, & ad istum
virtutis spiritalis, & relationis spiritalis, ipsius-
que Spiritus Sancti cognitionem per se requiri
debetur.

Sed contra hanc doctrinam & responsionem C
videtur definitio Florentini in litteris
hanc unionis, ubi sic dicitur: Et quoniam omnia
que Patris sunt ipse Pater unigenito Filio suo gigen-
ti dedit, prater se Patrem, hoc ipsum quod Spiritus
Sanctus procedit ex Filio, ipse Filius a Patre aterna-
liter habet, a quo aeternaliter etiam genitus est. Qui-
bus verbis Concilium declarat, quod Pater gi-
gendo dedit omnia Filio, & consequenter, hoc
quod est Spiritum Sanctum procedere ab eo:
Ergo hoc quod est Filium esse spiratorem Pater
gigendo communicat Filio; ac proinde in eo fi-
gno quo concipitur Verbum generare ut Filium
illud in ratione etiam spiratoris producit & cog-
noscit, cum cognoscendo producat; & per con-
sequens Verbum, etiam sub ratione Filii confi-
deratum, ex Spiritus Sancti cognitione procedit.

Confirmatur & magis illustratur hac ratio. Il-
le inadaequatus & posterior conceptus, quo di-
citur procedere Filius ut Spirator, pertinet ad
generationem & natiuitatem Filii: Ergo impli-
cat Filium ut perfectè & completè genitum cog-
noscat a Patre, nisi etiam ut Spirator cognoscat
ab illo. Consequentia patet, Antecedens pro-
bat. Ut enim ex Florentino jam vidimus, Fi-
lius per generationem accipit a Patre esse Spi-
ratorem: Ergo cum nondum intelligitur ab illo
Spirationem activam accipere, nondum intelli-
gitur perfectè genitus, nec generatio perfectè
completa; quia pro alio posteriori, etiam gi-
gendo, Pater dat Filio Spiratorem esse.

§. VII.

Solvuntur Objectiones.

Obiicit primò: Cognitio intuitiva termina-
tur ad objectum ut existens: Sed in illo pri-
mo, in quo Verbum a Patre procedit, Spiritus
Sanctus non existit, cum nondum intelligatur
productus, ejusque productio Verbi generati-
onem supponat: Ergo Verbum ex cognitione
intuitiva Spiritus Sancti non procedit.

Respondet concessà Majori, negando Mi-
norem: nam productio Verbi, Spiritus Sancti
processionem & existentiam prioritate solum o-
tiginis antecedit: prioritas autem originis, cum
non sit prioritas in quo, sed à quo, non impedit
extremotum coexistentiam, nec per consequens
rationem notitiæ intuitivæ. Patet hoc in intel-
lectione creata: licet enim intellectio creata, ut
habet rationem dictæ onis, verbum mentis prio-
ritate naturæ & causalitatis antecedit; quia ta-
men simul in eodem instanti temporis existit
cum illo, rationem cognitionis intuitivæ obti-
net. Item si potentia visiva esset efficax ad faci-
endum suum objectum, etsi pro priorità quo
non intelligeretur objectum existens ante visio-
nem; quia tamen poneretur in eorum instanti
in quo fieret ipsa visio, tanquam terminus ejus,
illa tunc esset notitia intuitiva quia ad rem ut ex-
istentem terminaretur.

40.
Quod potest confirmari, ex eo quod ad no-
ritiam intuitivam non magis requiritur simultas
cum objecto cognito, quam ad rationem simul-
tas cum termino: At non obstante prioritate ori-
ginis quæ in divinis reperitur, datur relatio Pa-
tris ad Filium, & Patris ac Filii ad Spiritum San-
ctum: Ergo non obstante hac prioritate, poterit
etiam dari in Patre, generante Verbum, cog-
nitio intuitiva Filii & Spiritus Sancti; & per con-
sequens Verbum poterit non solum ex sui ipsius,
sed etiam ex Spiritus Sancti notitia intuitiva
procedere, etsi verbi productio prioritate ori-
ginis Spiritus Sancti processionem antecedit.

Huic doctrinæ & responsioni favet Augusti-
nus 15. de Trinitate cap. 76. ubi sic ait: In illa
summa Trinitate qua Deus est intervalla temporum
nulla sunt, per qua possit ostendi, aut saltem requiri,
utrum prius de Patre natus sit Filius, & postea de am-
bobus processerit Spiritus Sanctus. . . . Nunquid er-
go possumus querere, utrum jam processerit de Patre
Spiritus Sanctus, quando natus est Filius, an nondum
processerat, & illo nato de utroque processit, ubi nul-
la sunt tempora: sicut potuimus querere ubi inveni-
mus tempora, voluntatem prius de humana men-
te procedere, ut queratur quod inventum proles vocetur.
Non possum prorsus ista queri, ubi nihil ex
tempore inchoatur, ut ex consequenti perficiatur in
tempore. Quapropter qui potest intelligere sine tem-
pore generationem Filii de Patre, intelligat sine tem-
pore processionem Spiritus Sancti de utroque. Quibus
verbis declarat, in eo dem instanti æternitatis in
quo generatur Verbum produci etiam Spiritum
Sanctum; ac proinde processionem Verbi solâ
prioritate originis & instantis à quo, quæ noti-
tiæ intuitivæ non derogat, processionem Spiritus
Sancti procedere.

42.
Obiicit secundò cum Vazque: Si Verbum
ex cognitione Spiritus Sancti procederet, esset
ejus imago: Sed hoc non potest dici: Ergo nec
illud. Sequela Majoris probatur: nam verbum
universalius est imago illius objecti, ex cujus
cognitione procedit.

43.
Respondent aliqui, Verbum non esse imagi-
nem Spiritus Sancti, quia licet ex ejus notitia
procedat, tamen Spiritus Sanctus non est prin-
cipium Verbi in esse rei, sed in esse intelligibili,
sive in esse objecti cogniti tantum: At verò ut
aliquid sit imago alterius, necesse est ut proce-
dat ab eo tanquam à principio in esse rei.

Sed hæc responsio displicet: Tum quia, ut
statim dicemus, falsum est Spiritum Sanctum
habere rationem principii in esse intelligibili, re-
spectu productionis Verbi: Tum etiam, quia il-
licet